

I. KRIISINRATKAISUJÄRJESTELMÄ

1. Mikä on yhteisen kriisinratkaisuneuvoston (SRB) tehtävä?

SRB on pankkiunionin merkittävien pankkien ja muiden valtionrajat ylittävää toimintaa harjoittavien konsernien kriisinratkaisuviranomainen. Se muodostaa yhdessä kansallisten kriisinratkaisuviranomaisten kanssa yhteisen kriisinratkaisumekanismin (YKM). Jäsenvaltioiden kriisinratkaisuviranomaisilla on tärkeä rooli pankkiunionissa.

SRB:n tehtävänä on varmistaa kaatumassa olevien pankkien hallittu kriisinratkaisu siten, että reaalitalouteen ja osallistuvien pankkiunionin jäsenvaltioiden julkiseen talouteen kohdistuu mahdollisimman vähän vaikutuksia.

SRB toimii kriisinratkaisuviranomaisena

- ▶ pankeille, joita pidetään merkittävänä tai joiden osalta Euroopan keskuspankki (EKP) on päättänyt käyttää suoraan kaikkia asiaan liittyviä valvontavaltuuksiaan, ja
- ▶ muille valtionrajat ylittävää toimintaa harjoittaville konserneille, mikäli sekä emopankki että vähintään yksi tytäryhtiö ovat sijoittautuneet kahteen eri pankkiunionin osallistuvaan jäsenvaltioon.

Suoraan SRB:n toimeksiannon alaan kuuluvien pankkien lukumäärä muuttuu väistämättä ajan mittaan, kun uusia pankkeja perustetaan ja nykyisiä pankkeja poistuu markkinoilta. SRB:n verkkosivustolla on luettelo SRB:n toimeksiannon alaan kuuluvista pankeista.

2. Mikä on yhteinen kriisinratkaisumekanismi?

Yhteinen kriisinratkaisumekanismi (YKM) vastaa kaikkien osallistuvien pankkiunionin jäsenvaltioiden pankkien kriisinratkaisusta.

YKM on yhteisen valvontamekanismin (YVM) ohella yksi pankkiunionin pilareista. YKM:ssä kriisinratkaisua koskeva keskitetty päätöksentekovalta on tammikuusta 2016 lähtien SRB:llä, jonka toimivalta perustuu sekä pankkien elvytys- ja kriisinratkaisudirektiiviin 2014/59/EU (BRR-direktiivi) että yhteistä kriisinratkaisumekanismia koskevaan asetukseen EU (N:o) 806/2014 (YKM-asetus).

3. Mikä on BRR-direktiivi?

BRR-direktiivin tavoitteena on, että toimintansa jatkamiseen kykenemättömien pankkien kriisinratkaisu voidaan toteuttaa hallitusti ilman rahoitusjärjestelmälle tai reaalitaloudelle aiheutuvia häiriötä ja pitäen veronmaksajille aiheutuvat kustannukset mahdollisimman alhaisina.

BRR-direktiivillä säännellään yleisesti ottaen neljää keskeistä osa-aluetta: i) elvytys- ja kriisintarkkaisuunmittelu, ii) valvojan toteuttamat varhaisen tilanteeseen puuttumisen toimenpiteet, iii) kriisintarkkaisuvälineiden ja -valtuuksien käyttö pankin tosallisesti kaatuessa, ja ennen kaikkea iv) kansallisten viranomaisten välinen koordinointi ja yhteistyö.

4. Mikä on YKM-asetus? Mikä on sen suhde YVM:ään?

YKM-asetus annettiin heinäkuussa 2014. Sen tarkoituksena on luoda integroitu päätöksentekojärjestelmä pankkiunionin kriisintarkkaisu varten ja täydentää yhteistä valvontamekanismia, jolla on vastaava tavoite valvonnan osalta. SRB tekee tiivistä yhteistyötä kansallisten kriisintarkkaisu viranomaisten kanssa.

Kansalliset kriisintarkkaisu viranomaiset ovat osallistuvien pankkiunionin jäsenvaltioiden kriisintarkkaisu viranomaisia. Kriisintarkkaisu viranomaisilla on valtuudet toteuttaa SRB:n hyväksymät kriisintarkkaisu määräykset.

SRB ja kansalliset kriisintarkkaisu viranomaiset tekevät tiivistä yhteistyötä YKM:n, Euroopan komission, Euroopan unionin neuvoston, Euroopan parlamentin sekä muiden eurooppalaisten ja kansainvälisten viranomaisten kanssa.

5. Mitkä ovat kansallisten kriisintarkkaisu viranomaisten tehtävät YKM:ssä?

Kansalliset kriisintarkkaisu viranomaiset ovat välittömästi vastuussa kaikista pankeista, jotka eivät kuulu suoraan SRB:n toimeksiannon alaan. SRB voi kuitenkin päättää käyttää suoraan kaikkia toimivaltuuksiaan alun perin kansallisen kriisintarkkaisu viranomaisen vastuulle kuuluviin pankkeihin tai jokin kansallinen kriisintarkkaisu viranomainen voi pyytää SRB:tä tekemään niin, jos se on välttämätöntä korkeatasoisen kriisintarkkaisu käytännön johdonmukaisen soveltamisen kannalta.

YKM-asetuksen mukaan SRB vastaa YKM:n tehokkaasta ja johdonmukaisesta toiminnasta. SRB voi antaa kansallisille kriisintarkkaisu viranomaisille yleisiä ohjeita ja myös varoituksia kriisintarkkaisu viranomaiselle, jos se katsoo, että kansallisen kriisintarkkaisu viranomaisen kaavailema päätös ei ole YKM-asetuksen tai SRB:n yleisten ohjeiden mukainen.

Jos jokin kansallisen kriisintarkkaisu viranomaisen toteuttama kriisintarkkaisu toimi edellyttää yhteisen kriisintarkkaisu rahaston käyttämistä, SRB:n vastuulla on myös kyseistä laitosta koskevan kriisintarkkaisu määräyksen hyväksyminen.

Kansallisilla kriisintarkkaisu viranomaisilla on tärkeä rooli myös YKM:n hallinnoinnissa. Jos SRB:n toimeksiannon alaan kuuluva pankki täyttää kriisintarkkaisu ehdot, SRB:n johdon istunto, jossa ovat edustettuina SRB ja asianomainen kansallinen kriisintarkkaisu viranomainen (-viranomaiset), hyväksyy kriisintarkkaisu määräyksen, ja asianomainen kansallinen kriisintarkkaisu viranomainen (-viranomaiset) panee sen täytäntöön.

6. Mitä pankkien kriisintarkkaisu tarkoittaa?

Kriisintarkkaisuulla tarkoitetaan, että kriisintarkkaisu viranomainen saneeraa kriisintarkkaisu välineitä käyttäen pankin talouden, kuten pankkien kriittiset toiminnot ja rahoitusvakauden, turvatakseen yleisen edun ja varmistaa, että veronmaksajille koituu mahdollisimman vähän kustannuksia.

Koska pankit tarjoavat keskeisiä palveluja kansalaisille, yrityksille ja koko taloudelle ja niillä on ratkaiseva välittäjän rooli maiden talouksissa, niiden taloudelliset vaikeudet on ratkaistava hallitusti, nopeasti ja tehokkaasti. Samalla on vältettävä aiheuttamasta kohtuutonta häiriötä pankkitoiminnalle sekä rahoitusjärjestelmän muille osille ja reaalityaloudelle. Koska pankeilla on tällainen tärkeä tehtävä eikä tehokkaita kriisintarkkaisu järjestelmiä ole ollut, viranomaiset pitivät aiemmin usein

tarpeellisenä käyttää veronmaksajien varoja palauttaakseen luottamuksen pankkijärjestelmään ja välttääkseen laajemmat rahoitusjärjestelmän vauriot.

Kriisinratkaisutoimi toteutetaan vain, jos se katsotaan yleisen edun mukaiseksi ja vain, jos pankin likvidaatiolla tavanomaisessa maksukyvyttömyysmenettelyssä ei samassa määrin saavutettaisi BRR-direktiivissä määriteltyjä kriisinratkaisutavoitteita. Tällaisissa tapauksissa kriisinratkaisuvälineitä on käytettävä autettaessa kaatumassa olevaa pankkia varmistamaan kriittisten rahoitus- ja taloustoimintojensa jatkuvuus minimoiden samalla pankin kaatumisen vaikutus talouteen ja rahoitusjärjestelmään. Kriisinratkaisujärjestelmä varmistaa, että kaatumassa olevien pankkien tappioista vastaavat osakkeenomistajat ja velkojat eivätkä veronmaksajat.

Kriisinratkaisuvälineitä on neljä:

- ▶ **Liiketoiminnan myynti:** sen avulla kaikki tietyn yhteisön varat, velat ja/tai osakkeet tai osa niistä luovutetaan yksityiselle ostajalle.
- ▶ **OmaisuuDENHOIToyhtiö:** kaikki varat, velat ja/tai osakkeet tai osa niistä siirretään kriisinratkaisuviranomaisen määräysvallassa olevaan väliaikaiseen yhteisöön.
- ▶ **Varojen erottelu:** varat voidaan siirtää erilliseen varainhoitoyhtiöön.
- ▶ **Velkakirjojen arvon alaskirjaus:** pääomaa ja velkaa voidaan kirjata alas ja muuntaa, jolloin taakka siirtyy pankin velkojille ja osakkeenomistajille eikä kansalaisille.

7. Mitkä ehdot yhteisön on täytettävä päästäkseen kriisinratkaisuun?

Pankin kriisinratkaisu aloitetaan, kun asianomaiset viranomaiset katsovat, että

- ▶ pankki on kaatumassa tai todennäköisesti kaatuu,
- ▶ pankin elinkelpoisuutta ei voida palauttaa kohtuullisessa ajassa valvontatoimilla tai yksityisen sektorin toimenpiteillä ja
- ▶ kriisinratkaisu on yleisen edun mukaista eli kriisinratkaisun tavoitteita ei saavutettaisi samassa määrin, jos pankin toiminta lopetettaisiin tavanomaisessa maksukyvyttömyysmenettelyssä.

8. Kuka ratkaisee, täytyvätkö edellä mainitut ehdot, ja mitkä ovat tämän päätöksen vaikutukset?

Pankkiunionin osalta EKP ratkaisee (SRB:tä kuultuaan), onko pankki kaatumassa tai todennäköisesti kaatuva. Myös SRB voi päättää, katsotaanko pankin olevan kaatumassa tai kaatuvan todennäköisesti, jos se on ilmoittanut EKP:lle aikomuksestaan eikä EKP ole tehnyt arviota kolmen päivän kuluessa (YKM-asetuksen 18 artikla).

SRB tekee päätöksen siitä, voidaanko kaatuminen estää vaihtoehtoisilla toimenpiteillä ja onko kriisinratkaisu yleisen edun mukaista.

SRB on yleisen edun arvioinnista vastaava viranomainen. Jos tämä ehto ei täyty, kaatumista käsittelevät tavanomaisista maksukyvyttömyysmenettelyistä vastaavat viranomaiset jäsenvaltion tasolla.

9. Miten pankkien kriisinratkaisu eroaa tavanomaisista maksukyvyttömyysmenettelyistä?

BRR-direktiivin mukaisen kriisinratkaisujärjestelmän yleisenä tavoitteena on varmistaa, että pankin kriisi voidaan ratkaista ripeästi niin, että rahoitusvakaus vaarantuu mahdollisimman vähän. Kriisinratkaisu tulisi voida suorittaa aiheuttamatta kielteisiä vaikutuksia reaalityöelämään.

ja tarvitsematta käyttää kaatumassa olevaan pankkiin veronmaksajien rahoja (eli käytetään alaskirjausta eikä pelastuspaketteja). Kriisinratkaisussa tavoitteet ovat paljon laajemmat kuin tavanomaisessa maksukyvyttömyysmenettelyssä, jossa keskitytään yleensä velkojen etuihin ja konkurssipesän arvon maksimointiin. Kriisinratkaisujärjestelmä pyrkii takaamaan yleisen rahoitusvakauden. Tässä yhteydessä kriisinratkaisuviranomainen pyrkisi myös varmistamaan, että velkojat eivät jää kriisinratkaisussa huonompaan asemaan kuin maksukyvyttömyysmenettelyssä (niin sanottu No Creditor Worse Off -testi).

10. Onko pankkien tavanomaiset maksukyvyttömyysmenettelyt yhdenmukaistettu EU:n tasolla?

Maksukyvyttömyysmenettelyjä ei ole yhdenmukaistettu EU:n tasolla. Kansallisen tason menettelyt ja tavoitteet ovat keskenään erilaisia.

11. Mitkä ovat ne tavoitteet, joihin pankkien kriisinratkaisulla pyritään ja joiden perusteella kriisinratkaisuviranomainen arvioi, onko kriisinratkaisu yleisen edun mukaista?

Käyttäessään kriisinratkaisuvälineitä ja -valtuuksia yhteinen kriisinratkaisuneuvosto (SRB) ja mahdollisesti kansalliset kriisinratkaisuviranomaiset ottavat huomioon kriisinratkaisun tavoitteet ja valitsevat ne kriisinratkaisuvälineet ja -valtuudet, joilla tavoitteet voidaan parhaiten saavuttaa.

Kriisinratkaisulle asetetaan BRR-direktiivissä ja YKM-asetuksessa seuraavat tavoitteet:

- ▶ **Varmistetaan kriittisten toimintojen jatkuvuus.** SRB selvittää, toteuttaako pankki sellaisia kriittisiä toimintoja, joiden häiriintyminen voisi aiheuttaa haittaa reaalityaloudelle ja rahoitusvakaudelle. Jos pankki toteuttaa niitä, SRB ratkaisee, millä kriisinratkaisutoimella ja -välineellä ne voidaan säilyttää.
- ▶ **Vältetään merkittävien haitallisten vaikutusten aiheutuminen rahoitusvakaudelle** erityisesti estämällä häiriöiden leviäminen muun muassa markkinoiden perusrakenteisiin ja ylläpitämällä markkinakuria. Tällaisilla vaikutuksilla tarkoitetaan pääasiassa tilannetta, jossa rahoitusjärjestelmä tosiasiallisesti tai mahdollisesti altistuu häiriölle, joka saattaa johdattaa rahoitusvaikeuksiin, jotka ovat omiaan vaarantamaan sisämarkkinoiden taikka yhden tai useamman jäsenvaltion tai koko unionin talouden tai rahoitusjärjestelmän moitteettoman toiminnan, tehokkuuden ja eheyden.
- ▶ **Suojataan julkisia varoja** huolehtimalla siitä, että turvautuminen poikkeukselliseen julkiseen rahoitustukeen on mahdollisimman vähäistä.
- ▶ **Suojataan** talletusten vakuusjärjestelmistä annetun direktiivin (tallettussuojadirektiivin) soveltamisalaan kuuluvia **tallettajia** ja sijoittajien korvausjärjestelmää koskevan direktiivin soveltamisalaan kuuluvia sijoittajia.
- ▶ **Suojataan asiakkaiden varoja ja omaisuutta.**

SRB pyrkii yhdessä kansallisten kriisinratkaisuviranomaisten kanssa saavuttamaan kriisinratkaisun tavoitteet minimoimalla kriisinratkaisun kustannukset ja välttämällä arvon tuhoutuminen, paitsi jos se on välttämätöntä kriisinratkaisun tavoitteiden saavuttamiseksi.

Nämä kriisinratkaisun tavoitteet ovat kaikki yhtä merkittäviä, ja kriisinratkaisuviranomaisten on luotava niiden välille asianmukainen tasapaino kunkin yksittäistapauksen luonteesta ja olosuhteista riippuen.

Kriisinratkaisutoimen toteuttamiseksi kriisinratkaisuviranomaisen tulisi katsoa, että ehdotettu kriisinratkaisutoimi on asianomaiselle pankille kriisinratkaisun tavoitteiden saavuttamiseksi

parempi vaihtoehto kuin tavanomaisten maksukyvyttömyysmenettelyjen mukainen laitoksen likvidaatio (YKM-asetuksen 18 artiklan 5 kohta, BRR-direktiivin 32 artiklan 5 kohta).

12. Miten velkakirjojen arvon alaskirjaus eroaa pelastuspaketista?

Pelastuspaketilla tarkoitetaan tilannetta, jossa yrityksen (esim. pankin) pelastavat osakkeenomistajien ja velkojien sijaan muut tahot, kuten maan hallitus, pumpaamalla siihen rahaa estääkseen sen, että kyseisen yrityksen kaatuminen vaikuttaa haitallisesti rahoitusjärjestelmään tai koko talouteen.

Velkakirjojen arvon alaskirjauksella sen sijaan tarkoitetaan tilannetta, jossa yrityksen osakkeenomistajat ja velkojat kattavat tappiot siten, että osa niiden velasta kirjataan tappioksi tai muunnetaan omaksi pääomaksi. Näin varmistetaan, että moraalikatoon puututaan asianmukaisesti, ja vältetään käyttämästä veronmaksajien varoja.

Kriisintarkaisuviranomainen pyrkii samalla myös varmistamaan, että velkojat eivät jää kriisintarkaisussa huonompaan asemaan kuin maksukyvyttömyysmenettelyssä (niin sanottu No Creditor Worse Off -testi).

13. Mitkä ovat kriisintarkaisua koskevat yleiset säännöt?

- ▶ Tappioista vastaavat ensin laitoksen osakkeenomistajat.
- ▶ Samaan luokkaan kuuluvia velkojia käsitellään yhdenmukaisella tavalla (jollei YKM-asetuksessa ja/tai BRR-direktiivissä toisin säädetä).
- ▶ Velkojille ei saa aiheutua suurempia tappioita kuin mitä niille olisi aiheutunut, jos pankkiin olisi sovellettu tavanomaista maksukyvyttömyysmenettelyä.
- ▶ Laitoksen velkojat vastaavat tappioista osakkeenomistajien jälkeen tavanomaisten maksukyvyttömyysmenettelyjen mukaisessa saamisen etusijajärjestyksessä, jollei YKM-asetuksessa ja/tai BRR-direktiivissä nimenomaisesti toisin säädetä.
- ▶ Laitoksen ylin hallintoelin ja toimiva johto on vaihdettava, paitsi jos katsotaan, että niiden jatkaminen tehtävissään on tarpeen kriisintarkaisun tavoitteiden saavuttamiseksi.
- ▶ Luonnolliset henkilöt ja oikeushenkilöt asetetaan kansallisen oikeuden mukaisesti siviili- tai rikosoikeudelliseen vastuuseen kriisintarkaisun kohteena olevan laitoksen kaatumisesta.
- ▶ Suojattujen talletusten suoja on täydellinen. Talletusten vakuusjärjestelmistä annetun direktiivin mukaisesti 100 000 euroa on riittävä suojan taso ja se olisi säilytettävä. Talletukset suojataan yhtä tallettajaa kohti yhdessä luottolaitoksessa. Tämä tarkoittaa sitä, että 100 000 euron talletussuojaa sovelletaan kaikkiin saman tallettajan tileihin samassa luottolaitoksessa. Tallettajille on ilmoitettava, että saman pankin eri markkinointinimiä käyttävissä yksiköissä olevia talletuksia ei suojata erikseen. Eri luottolaitoksissa oleviin saman tallettajan kaikkiin talletuksiin sovelletaan sen sijaan erillistä talletussuojaa.

14. Millaisessa päätöksentekoprosessissa yhteisö asetetaan kriisintarkaisuun?

Kun yhteinen kriisintarkaisuneuvosto (SRB) katsoo, että tietty pankki täyttää kriisintarkaisun ehdot, se antaa kriisintarkaisumääräyksen, jossa määritetään, mitä kriisintarkaisuvälinettä (-välineitä) on määrä soveltaa ja onko tarvittaessa käytettävä kriisintarkaisurahastoa.

Mikäli kriisintarkaisutoimeen sisältyy kriisintarkaisurahaston käyttö tai valtiontuen myöntäminen, kriisintarkaisumääräys hyväksytään sen jälkeen, kun komissio on antanut myönteisen tai ehdollisen päätöksen tällaisen tuen soveltuvuudesta sisämarkkinoille. Toimivaltaiset

kansalliset kriisintarkaisuviranomaiset osallistuvat tiiviisti kriisintarkaisumääräyksen laadintaan ja hyväksymiseen.

Kun SRB on hyväksynyt kriisintarkaisumääräyksen, se lähetetään komissiolle. Määräys voi tulla voimaan vain, jos komissio tai Euroopan unionin neuvosto (myöhemmin 'neuvosto') eivät esitä siitä vastalauseita 24 tunnin kuluessa. Jos komissio hyväksyy määräyksen, se tulee voimaan. Jos komissio vastustaa määräystä joiltakin osin, SRB muuttaa sitä, minkä jälkeen suunnitelma hyväksytään ja se tulee voimaan.

Komissio voi vaihtoehtoisesti ehdottaa, että neuvosto vastustaa määräystä joko siksi, ettei se ole yleisen edun mukainen, tai vaatiakseen olennaista muutosta kriisintarkaisurahaston käyttöön. Jos neuvosto vastustaa määräystä, koska se ei ole yleisen edun mukainen, pankki asetetaan selvitystilaan asianmukaisesti ja sovellettavan kansallisen lainsäädännön mukaisesti. Jos neuvosto hyväksyy muutoksen yhteisen kriisintarkaisurahaston käyttöön, SRB muuttaa määräystä vastaavasti, minkä jälkeen se hyväksytään ja se tulee voimaan. Jos neuvosto hylkää komission ehdotuksen, määräys tulee voimaan alkuperäisessä muodossaan.

Kansallisten kriisintarkaisuviranomaisten on ryhdyttävä toimiin kriisintarkaisumääräyksen täytäntöön panemiseksi. SRB seuraa, miten kansalliset kriisintarkaisuviranomaiset panevat kriisintarkaisumääräyksen täytäntöön kansallisella tasolla, ja jos viranomainen ei noudata kriisintarkaisumääräystä, SRB voi antaa määräyksiä suoraan kriisintarkaisun kohteena olevalle pankille.

15. Mitä yleisiä valtuuksia SRB:llä ja kansallisilla kriisintarkaisuviranomaisilla on kriisintarkaisuvälineiden soveltamista varten?

BRR-direktiivin 63 artiklassa on luettelo yleisistä valtuuksista, joita kriisintarkaisuviranomaiset tarvitsevat kriisintarkaisuvälineiden soveltamisessa. BRR-direktiivin mukaan keskeiset valtuudet ovat vähintään seuraavat:

- ▶ Valtuus saada käyttöönsä tietoja kriisintarkaisutoimien valmistelemiseksi.
- ▶ Valtuus ottaa kriisintarkaisun kohteena oleva pankki määräysvaltaansa ja vaihtaa pankin johto.
- ▶ Valtuus käyttää osakkeenomistajien ja ylimmän hallintoelimen oikeuksia ja valtuuksia.
- ▶ Valtuus siirtää oikeuksia, varoja ja velkoja.
- ▶ Valtuus muuttaa hyväksyttävien velkojen maturiteettia, muuttaa velkoja osakkeiksi tai vähentää lainapääomaa.
- ▶ Valtuus mitätöidä osakkeet tai muut omistusinstrumentit tai vähentää niiden nimellismäärää.

16. Mikä on yhteinen kriisintarkaisurahasto?

Kriisintarkaisua koskeviin rahoitusjärjestelyihin on ryhdyttävä viimesijaisesti, kun osakkeenomistajat ja velkojat ovat ensin kattaneet tappiot. Yhteinen kriisintarkaisurahasto perustettiin erityisesti tätä varten. Rahaston omistaa ja sitä hallinnoi yhteinen kriisintarkaisuneuvosto (SRB). Se voi käyttää yhteistä kriisintarkaisurahastoa vain varmistaakseen kriisintarkaisuvälineiden ja -valtuuksien tehokkaan käytön. SRB voi käyttää yhteistä kriisintarkaisurahastoa tappioiden kattamiseen tai yhteisön pääomapohjan vahvistamiseen, kun pankin osakkeenomistajat ja velkojat ovat suorittaneet rahoitusosuuden tappioiden kattamiseksi ja pääomapohjan vahvistamiseksi määrällä, joka on vähintään 8 prosenttia pankin velkojen kokonaismäärästä, omat varat mukaan luettuina. Yhteinen kriisintarkaisurahasto muodostuu kansallisista rahasto-osuuksista, jotka yhdistetään täysin kahdeksan vuoden siirtymäkauden jälkeen. Varojen määrää lisätään ajan mittaan, ja pankkisektorin rahoitusosuudet kerätään kansallisella tasolla kansallisten kriisintarkaisuviranomaisten toimesta.

Yhteisen kriisintarkaisurahaston tavoitetaso on vähintään 1 prosentti pankkiunionin kaikkien luottolaitosten suojattujen talletusten määrästä 31. joulukuuta 2023 mennessä. Lähes 4 000 laitokselta oli heinäkuuhun 2016 mennessä kerätty vakaussuorituksina kaikkiaan 10,8 miljardia euroa. Yhteisen kriisintarkaisurahaston tavoitekoko kehittyy ja muuttuu suojattujen talletusten määrän myötä.

II. KRIISINTARKAISUN SUUNNITTELU

Yksi yhteisen kriisintarkaisuneuvoston (SRB) tärkeimmistä tehtävistä on laatia pankkien kriisintarkaisusuunnitelma niiden purkamismahdollisuuden takaamiseksi. Kriisintarkaisusuunnittelun tarkoituksena on

- ▶ saada kokonaiskäsitys pankeista niiden kriittisistä toiminnoista
- ▶ määrittää ja poistaa kaikki pankkien purkamismahdollisuutta vaikeuttavat tekijät ja
- ▶ valmistautua tarvittaessa pankkien purkamiseen.

Kriisintarkaisun suunnitteluprosessi käy ilmi kriisintarkaisusuunnitelman eri kohdista:

A. STRATEGINEN LIKETOIMINNAN ANALYYSI

Ensimmäisessä vaiheessa pankista laaditaan yksityiskohtainen katsaus. Siinä kuvataan pankin rakenne, rahoitusasema, liiketoimintamalli, kriittiset toiminnot, ydinliiketoiminta-alueet, pankin sisäiset ja ulkoiset riippuvuussuhteet sekä kriittiset järjestelmät ja infrastruktuuri.

B. ENSISIJAINEN KRIISINTARKAISUSTRATEGIA

Jos pankki on kykenemätön jatkamaan toimintaansa, arvioidaan, voidaanko kriisintarkaisun tavoitteet saavuttaa parhaiten asettamalla pankki tavanomaiseen maksukyvyttömyysmenettelyyn vai toteuttamalla kriisintarkaisu. Jos päädytään kriisintarkaisuun, laaditaan ensisijainen kriisintarkaisustrategia, johon sisältyy asianmukaisten kriisintarkaisuvälineiden ja -valtuuksien käyttö.

C. RAHOITUKSEN JA TOIMINNAN JATKUVUUS KRIISINTARKAISUSSA

Kun kriisintarkaisustrategia on määritetty, arvioidaan rahoitukselliset ja operatiiviset edellytykset varmistaa kriisintarkaisun jatkuvuus kriisintarkaisun tavoitteiden saavuttamiseksi.

D. TIEDOTUS- JA VIESTINTÄSUUNNITELMA

Suunnitelmassa esitetään operatiiviset järjestelyt ja menettelyt, jotka tarvitaan kaiken tarvittavan tiedon toimittamiseksi kriisintarkaisuviranomaisille, sekä johdon tiedotusjärjestelmiin liittyvät järjestelyt ajantasaisen ja oikean tiedon antamiseksi yhdessä viestintästrategian ja kriisintarkaisusuunnitelman kanssa.

E. PURKAMISMAHDOLLISUUKSIEN ARVIOINTI

Tässä vaiheessa arvioidaan, onko tavanomaiselle maksukyvyttömyysmenettelylle tai pankin kriisintarkaisulle olemassa esteitä. Jos likvidaatio tai purkaminen eivät ole mahdollisia, määritetään asianmukaiset toimenpiteet tällaisten esteiden käsittelemiseksi.

F. PANKIN LAUSUNTO KRIISINRATKAISUSUUNNITELMASTA

Pankilla on oikeus antaa lausunto kriisinratkaisusuunnitelmasta. Pankin lausunto on osa kriisinratkaisusuunnitelmaa. Kriisinratkaisusuunnitelmaa tarkistetaan ja tarvittaessa päivitetään vähintään vuosittain ja aina, kun tapahtuu merkittäviä pankkia koskevia muutoksia.

Lisätietoja on kriisinratkaisusuunnittelua koskevassa SRB:n esitteessä.

III. KRIISINRATKAISUVÄLINEET

A) VELKAKIRJOJEN ARVON ALASKIRJAUS

1. Mitä tarkoittaa velkakirjojen arvon alaskirjaus?

Velkakirjojen arvon alaskirjauksessa tappiot tulevat kaatumassa olevan pankin omistajien ja velkojien kannettaviksi. Velkakirjojen arvon alaskirjauksella tappiot katetaan joko muuntamalla velka ydinpääomainstrumentiksi, kuten osakkeeksi, tai kirjaamalla velkapääoma alas.

Velkakirjojen arvon alaskirjaus on keskeinen kriisinratkaisuväline EU:n kriisinratkaisujärjestelmässä. Sen avulla velkojien saamiset pankilta voidaan kirjata alas tai muuntaa omaksi pääomaksi.

Pankin osakkeenomistajille ja velkojille aiheutuvien tappioiden kannalta velkakirjojen arvon alaskirjaus alentaa tavanomaiseen maksukyvyttömyysmenettelyyn verrattuna kaatuneen pankin velkojen arvoa ja määrää. Sen ansiosta veronmaksajien ei tarvitse rahoittaa tappioiden kattamista eikä pankin pääomapohjan vahvistamista.

Velkakirjojen arvon alaskirjausta voidaan käyttää seuraaviin toimenpiteisiin:

- ▶ vahvistetaan kriisinratkaisun edellytykset riittävässä määrin täyttävän laitoksen pääomapohjaa, jotta se voi jälleen noudattaa toimiluvan ehtoja ja jatkaa toimiluvan alaisia toimintojaan ja jotta voidaan säilyttää markkinoiden luottamus laitokseen, tai
- ▶ muunnetaan saamisten tai velkainstrumenttien pääoma omaksi pääomaksi tai alennetaan niiden määrää silloin, kun ne siirretään omaisuudenhoitoyhtiöön (sen pääomittamiseksi) tai kun ne siirretään sovellettaessa liiketoiminnan myyntiä tai varojen erottelua.

Velkakirjojen arvon alaskirjauksen soveltamisala

YKM-asetuksessa ja BRR-direktiivissä säädetään, että velkakirjojen arvon alaskirjausta voidaan soveltaa kaikkiin velkoihin, joita ei ole erikseen rajattu alaskirjauksen soveltamisalan ulkopuolelle. Ulkopuolelle rajataan ennen kaikkea suojatut talletukset eli talletukset, joiden määrä on enintään talletussuojajärjestelmän kattama määrä. Suojatut talletukset ovat näin ollen turvassa kriisinratkaisussa.

Alaskirjauksen ulkopuolelle rajataan erikseen seuraavat velat:

- ▶ suojatut talletukset sekä velat, jotka aiheutuvat asiakkaan varallisuuden rahojen hallussapidosta, mikäli asiakas on suojattu maksukyvyttömyyslainsäädännön nojalla
- ▶ velat, jotka aiheutuvat varainhoitosuhteesta, mikäli edunsaaja on suojattu sovellettavan lainsäädännön nojalla
- ▶ velat, joiden alkuperäinen maturiteetti on alle seitsemän päivää ja joiden edunsaajana on jokin toinen (kriisinratkaisun kohteena olevan laitoksen konserniin kuulumaton) rahoituslaitos

- ▶ velat, joiden jäljellä oleva maturiteetti on alle seitsemän päivää ja joiden edunsaajina ovat maksujärjestelmät tai arvopaperien selvitysjärjestelmät tai niiden osapuolet
- ▶ työntekijöiden kertyneet palkat tai etuudet (palkkion muuttuvaa osaa lukuun ottamatta)
- ▶ velat kaupallisille velkojille, jotka toimittavat kriittisiä tavaroita ja palveluja
- ▶ velat vero- ja sosiaaliturvaviranomaisille, mikäli kyseiset velat ovat etuoikeutettuja lainojalla
- ▶ velat, jotka ovat syntyneet talletussuojajärjestelmiin maksetuista rahoitusosuuksista, ja
- ▶ vakuudelliset velat, kuten katetut joukkovelkakirjalainat, ja velat, jotka ovat syntyneet katettujen joukkovelkakirjalainojen liikkeeseenlaskijan suojausinstrumenteista.

Edellä esitetyn velkaluettelon lisäksi YKM-asetuksessa ja BRR-direktiivissä säädetään, että kriisintarkaisuviranomainen voi poikkeustilanteissa rajata tietyt velat kokonaan tai osittain alaskirjauksen ulkopuolelle, jos

- ▶ alaskirjausta ei ole mahdollista suorittaa velan osalta kohtuullisessa ajassa
- ▶ ulkopuolelle rajaaminen on välttämätöntä ja oikeasuhteista kriittisten toimintojen ja ydinliiketoiminta-alueiden jatkuvuuden varmistamiseksi, tai
- ▶ ulkopuolelle rajaaminen on välttämätöntä ja oikeasuhteista sellaisen laajan häiriöiden leviämisen välttämiseksi, joka haittaisi rahoitusmarkkinoiden toimintaa erityisesti luonnollisten henkilöiden sekä mikroyritysten ja pienten ja keskisuurten yritysten hallussa olevien suojakelpoisten talletusten osalta, tai
- ▶ velkakirjojen arvon alaskirjauksen soveltaminen kyseiseen velkaan johtaisi siihen, että muille velkojille koituvat tappiot olisivat suuremmat kuin jos velka rajattaisiin velkakirjojen arvon alaskirjauksen ulkopuolelle.

B) LIIKETOIMINNAN MYYNTI

1. Mitä liiketoiminnan myynti tarkoittaa?

Tämän välineen avulla kriisintarkaisuviranomainen voi myydä laitoksen (tai sen liiketoiminnan osia) yhdelle tai useammalle ostajalle ilman osakkeenomistajien suostumusta. Kriisintarkaisuviranomaisella on valtuus luovuttaa kriisintarkaisun kohteena olevan laitoksen liikkeeseen laskemia osakkeita tai muita omistusinstrumentteja ja kriisintarkaisun kohteena olevan laitoksen kaikki tai mitkä tahansa varat, oikeudet tai velat ostajalle, joka ei ole omaisuudenhoitoyhtiö. Liiketoiminnan myyntiä voidaan käyttää erikseen tai yhdessä muiden välineiden kanssa. Kuten muidenkin kriisintarkaisuvälineiden, liiketoiminnan myynnin on edistettävä kriisintarkaisun tavoitteiden saavuttamista.

2. Mitä tapahtuu liiketoiminnan osittaisen myynnin jälkeen jäljelle jäävälle yhteisölle?

Kun liiketoiminnan myynnin yhteydessä luovutetaan osia varoista, oikeuksista ja veloista, jäljelle jäävä yhteisö asetetaan tavanomaiseen maksukyvyttömyysmenettelyyn. Se olisi saatettava päätökseen kohtuullisessa ajassa.

C) OMAISUUDENHOITOYHTIÖN KÄYTTÖ

1. Mitä omaisuudenhoitoyhtiön käyttö tarkoittaa?

Omaisuudenhoitoyhtiön käytön tarkoituksena on perustaa pankki, jota voidaan käyttää kaatamassa olevan pankin kriittisten toimintojen säilyttämiseen ja joka erotetaan muista toiminnoista. Omaisuudenhoitoyhtiön käyttöä voidaan soveltaa pankin kriittisten toimintojen ylläpitämiseksi etsittäessä kolmatta osapuolta ostajaksi.

Tämän välineen avulla omaisuudenhoitoyhtiöön voidaan siirtää i) yhden tai useamman kriisintarkaisussa olevan laitoksen liikkeeseen laskemat omistusinstrumentit tai ii) yhden tai useamman kriisintarkaisussa olevan laitoksen kaikki tai mitkä tahansa varat, oikeudet tai velat.

Perustetaan siis väliaikainen omaisuudenhoitoyhtiö (jota kutsutaan myös siltapankiksi), ja kriittisiä toimintoja pidetään yllä enintään kaksi vuotta, kunnes pankki myydään yksityiselle ostajalle. Myynnin jälkeen jäljelle jäävä osa pankista likvidoidaan tavanomaisella tavalla.

2. Kuka omistaa omaisuudenhoitoyhtiön?

Omaisuudenhoitoyhtiön omistaa kokonaan tai osittain yksi tai useampi viranomainen, ja sitä valvoo kriisintarkaisuviranomainen.

D) VAROJEN EROTTELU – ERILLINEN VARAINHOITOYHTIÖ

1. Mitä varojen erottelu tarkoittaa?

Varojen erottelua käytetään varojen ja velkojen siirtämiseksi erilliseen varainhoitoyhtiöön. Erillinen varainhoitoyhtiö perustetaan tilapäisesti, ja siihen siirretään yhden tai useamman kriisintarkaisun kohteena olevan laitoksen tai omaisuudenhoitoyhtiön varat, oikeudet ja velat. Niitä hoitaa erillinen varainhoitoyhtiö, jotta niiden arvo voitaisiin maksimoida mahdollisen myynnin tai hallitun likvidaation yhteydessä.

Varojen erottelua on käytettävä aina jonkin toisen kriisintarkaisuvälineen (liiketoiminnan myynnin, omaisuudenhoitoyhtiön ja/tai velkakirjojen arvon alaskirjauksen) kanssa.

2. Kuka omistaa erillisen varainhoitoyhtiön?

Erillisen varainhoitoyhtiön omistaa kokonaan tai osittain yksi tai useampi viranomainen, joihin voi kuulua kriisintarkaisuviranomainen, tai kriisintarkaisun rahoitusjärjestely.

Erillinen varainhoitoyhtiö perustetaan käyttäen kriisintarkaisuviranomaisen yleisiä kriisintarkaisuvaltuuksia ottaa haltuunsa osakkeenomistajien oikeudet, jolloin siirto voidaan toteuttaa ilman kriisintarkaisun kohteena olevan laitoksen osakkeenomistajien tai mahdollisen kolmannen osapuolen suostumusta ja noudattamatta yhtiö- tai arvopaperilainsäädännössä asetettuja menettelyvaatimuksia.

Erillisen varainhoitoyhtiön on toimittava kriisintarkaisuviranomaisen valvonnassa, ja siihen sovelletaan seuraavia säännöksiä: i) kriisintarkaisuviranomainen hyväksyy erillisen varainhoitoyhtiön perustamisasiakirjojen sisällön, ii) kriisintarkaisuviranomainen nimittää tai hyväksyy erillisen varainhoitoyhtiön ylimmän hallintoelimen, iii) kriisintarkaisuviranomainen hyväksyy ylimmän hallintoelimen jäsenten palkat ja palkkiot sekä määrittelee heidän asiaankuuluvat vastualueensa, ja iv) kriisintarkaisuviranomainen hyväksyy erillisen varainhoitoyhtiön strategian ja riskiprofiilin.

3. Minkätyyppisiä varoja erilliseen varainhoitoyhtiöön siirretään?

BRR-direktiivin 42 artiklan 5 kohdan mukaan kriisinratkaisuviranomainen voi käyttää varojen erotteluvaltuuksia siirtääkseen varoja, oikeuksia ja velkoja vain yhdessä kolmesta seuraavasta tapauksesta:

1. Kyseisten varojen markkinat ovat sellaiset, että varojen likvidoinnista tavanomaisessa maksukyvyttömyysmenettelyssä voisi aiheutua haittaa yhdelle tai useammalle rahoitusmarkkinalle.
2. Siirto on tarpeen kriisinratkaisun kohteena olevan laitoksen tai omaisuudenhoitoyhtiön asianmukaisen toiminnan varmistamiseksi.
3. Siirto on tarpeen likvidaatian yhteydessä saatavien tuottojen maksimoimiseksi.

4. Miten erillistä varainhoitoyhtiötä rahoitetaan?

Erillisen varainhoitoyhtiön rahoitusrakenne riippuu siirrettyjen varojen arvosta ja ominaispiirteistä. Käytettäessä erillistä varainhoitoyhtiötä yhdessä velkakirjojen arvon alaskirjauksen kanssa, alas kirjattavassa velkamäärässä on otettava huomioon varovainen arvio erillisen varainhoitoyhtiön pääomatarpeista. Kaikki vastikkeet, joita erillinen varainhoitoyhtiö on maksanut kriisinratkaisun kohteena olevasta laitoksesta suoraan siirrettyjen varojen, oikeuksien tai velkojen osalta, voidaan maksaa varainhoitoyhtiön liikkeeseen laskeman velan muodossa.

